

behoort, werd geboren in 1098, ging in 1106 naar een Benedictijner klooster, kreeg al spoedig visioenen en werd in 1136 abdis. De Benedictijners waren in de middeleeuwen de bewaarders der overgeleverde wetenschappen en als zoodanig maakte ook HILDEGART kennis met GALENUS en andere antieke schrijvers. Haar affectieve natuur, door sommigen als hysterie opgevat, drong er haar toe haar kennis aan anderen mede te deelen en zoo werd zij de schrijfster van een „*Liber subtilitatum de diversis naturis*”, dat naast de werken van ALBERTUS MAGNUS op dit gebied een waardige plaats inneemt. Het oudste handschrift, dat op zijn beurt een copie is, berust in de Landsbibliotheek te Wolfenbüttel en dateert uit de 14de eeuw (?), terwijl in de nationale Bibliotheek te Parijs zich eveneens een handschrift naar HILDEGART bevindt. De beteekenis ervan ligt vooral in het feit, dat de schrijfster niet maar een copiïste was, maar de haar geboden stof verwerkte. WASMANN en GRIMM beschouwen dan ook haar leer over de eenvoudige geneesmiddelen als een compendium der oude druïdenwijsheid.

In haar werken vindt men naast talrijke wilde geneeskrachtige kruiden ook 27 exotische planten genoemd. Er bestaat zelfs de meening, dat zij de eerste geweest is in Duitschland, die de campher vermeldt. Uit alles blijkt, en vooraanstaande plantkundigen deelen deze meening, dat HILDEGART een goed waarneemster op plantkundig gebied geweest is. Tal van inheemsche geneeskrachtige planten worden door haar uit de volksgeneeskunde overgebracht in de officieele geneesmiddelen-schat. Als autodidacte op geneeskundig gebied heeft zij de aloude leer van GALENUS slechts van verre gevolgd en datgene wat met haar gezond verstand streed, over boord geworpen. Dit is misschien wel de oorzaak van den opgang, dien zij ontegenzeggelijk gemaakt heeft, geweest. Met de wederopleving der handschriftenkunde kwam ook HILDEGART weder in het middelpunt der belangstelling, terwijl op plantkundig gebied haar beteekenis eveneens naar voren gebracht is. Van geneeskundige zijde heeft men haar tot op heden verwaarloosd. FISCHER vermoedt, dat hier nog tal van problemen op hun oplossing wachten.

Met groote zorgvuldigheid heeft de schrijver alles wat op vrouwe HILDEGART betrekking heeft, vergaard en in een genietbaren vorm gegoten. Een portret dateerend uit de vroege middeleeuwen is aan het werk toegevoegd.

F. M. G. DE FEYFER.

LEON BIZARD et JANE CHAPON, *Histoire de la prison de St. Lazare, du moyen-age à nos jours*. Paris, E. DE BOCCARD, 1925. 4°. 272 bldz., 42 afb.

Een fraaie, op zwaar en degelijk papier gedrukte, met talrijke reproducties naar origineele teekeningen van ALB. MORAND en JANE CHAPON verluchte geschiedenis van S^t. Lazare, achtereenvolgens leproserie, klooster, verbeterhuis, krankzinnigengesticht, gevangenis voor politieke misdadigers, werkinrichting voor vrouwen en vrouwengasthuis voor geslachtsziekten. Het oudste document op St. Lazare betrekking hebbende, draagt het jaartal 1124. De

eerste hoofdstukken, de leproserie en de melaatschheid in Frankrijk behandelende, zijn voor ons het belangrijkste, vooral door de uitvoerige documentatie, en geven een behoorlijk denkbeeld van het leven der leprozen in de middeleeuwen. De volgende, waarin de namen van ST. VINCENTIUS a Paulo, die daar van 1632 tot 1660 leefde, den dichter ANDRÉ CHÉNIER, die vandaar naar de guillotine werd vervoerd en van MATA-HARI, in 1916 als spion gefusilleerd, de bekendste uit haar geschiedenis zijn, bevatten een overvloed van bijzonderheden van meer dan plaatselijk belang, die over het algemeen echter weinig met de geschiedenis der geneeskunde te maken hebben.

M. A. VAN ANDEL.

OSKAR BERNHARD, *Griechische und römische Münzbilder in ihren Beziehungen zur Geschichte der Medizin*. (Veröffentlichungen der Schweizerischen Gesellschaft für Geschichte der Medizin und der Naturwissenschaften. No. 5). Mit 234 Münzabbildungen auf 10 Tafeln. 84 bldz. Verl. ORELL FÜSSLI, Zürich.

De scherpe en duidelijke afbeeldingen van classieke munten, waarover de tekst korte, zakelijke bijzonderheden mededeelt, hebben betrekking op goden en halfgoden zooals Apollo, Athene, Aphrodite, Dea Salus, Juno Lucina, Asclepios, Chiron, Hygiëa en attributen van Asclepios: de slang, de haan en de hond. Op andere munten vindt men voorstellingen van tempels van Asclepios, wijgeschenken, geneeskrachtige kruiden of allegoriën op persoonlijke of openbare gezondheidszorg. Evenals de vorige uitgaven van onze Zwitsersche zustervereniging munt ook deze door zorgvuldige uitvoering uit.

M. A. VAN ANDEL.

LITERATUUR-OVERZICHTEN.

Rivista Anno XVIII, No.5 en 6, Maggio Giugno 1927.

PEDRAZZOLI. *Della scoperta e interpretazione del punto cieco dell' occhio*. — De abt MARIOTTE, als physicus vermaard, (wet van MARIOTTE) berichtte in 1667 aan PECQUET, zijn vinding van de blinde vlek, en de conclusie, welke hij daaruit trok, dat namelijk wijl op die plaats de choreoidea ontbreekt, de choreoidea als het orgaan van het zien moet worden beschouwd. In de Acta Eruditorum van 1683 vindt men een debat in briefvorm tusschen MARIOTTE en PERRAULT een medicus en beroemd architect, die zich in 1688 bij een sectie infecteerde, aan de gevolgen waarvan hij overleed. PERRAULT verlegt het zien in de retina; de choreoidea is daartoe te grof. Ook de retina is ter plaatse van de blinde vlek te grof, wordt in haar verdere uitspreiding fijner, en verkrijgt pas daar, die fijnere uitlooptjes, waarin het zien geschiedt.

GIORDANO. *Postilla e divagazioni relative alla chirurgia di ANDREA VACCA*. — In Frankrijk werd het feit herdacht, dat juist honderd jaar geleden, het instituut van Chef de Clinique werd ingesteld. Honderd jaar geleden bezat Italië het echter reeds, als „ingewortelde gewoonte”.

COGLIEVINA. *Dai Segreti del reverendo donno ALESSIO PIEMONTESE*. — Bekend met vele talen, ook met Arabisch en Hebreeuwsch, doortrok ALEXANDER VAN PIEMONT jaren lang de verschillende landen om bij artsen en leeken heil- en wondermiddelen op te sporen. Op het laatst van zijn leven gaf hij eindelijk zijn geheime remediën in het licht. Zooals bij alle rondtrekkers, is zijn kennis een bonte ver-